

הנה היא, מולדתנו, שוכבת אטומת שפתיים

פרסום ראשון בעברית: מקור ותרגום עצמי מרוסית

לינור גורליק היא אחת הכוכבות הבולטות במפת ארץ הספרות חוצת הגבולות. היא חיה וכותבת פה לאלה שקוראים שם, ברוסיה. לפעמים היא שבה וחיה שם, וכותבת על פה, ממש עלינו, על כולנו. היא בעיקר מזמינה קוראים מכל העולמות להיכנס אל תוך עולמה. אנו שמחים להעניק לכם הצצה קטנטנה ראשונית לעולמה באמצעות ארבעה שירים רוסיים שהיא תרגמה בעצמה לעברית, וארבעה שירים שכתבה ישירות בעברית. לינור (נולדה בשם יוליה גורליק) היא סופרת, משוררת, עיתונאית ישראלית הכותבת בעיקר רוסית. היא עלתה מברח"מ בשנת 1989 ולמדה מדעי המחשב באוניברסיטת בן-גוריון. עבדה כמתכנתת מחשבים ובתחום השיווק באינטרנט. בשנת 1999 פרסמה ספר שירה פרי עטה (אותו הגדירה מאוחר יותר: "ספר ילדותי, גרוע ביותר"), ב-2003 ראה אור "לא מקומיים", קובץ סיפוריה הקצרצרים שזכה לשבחי הביקורות. ב-2005 ראה אור ספרה "אישה חלולה, עולמה החיצוני והפנימי של רבבי" העוסק בבובה המיתולוגית ובהשפעתה החברתית והתרבותית על תפיסת האישה במערב.

מעניין במיוחד הוא ספרה "האמנות העממית שבעל-פה מאת שוכני המדור 1M (כינס סרגיי פטרובסקי, שגם הוסיף מבוא ואחרית דבר)". לאחר שנשמתו הגיעה לגיהנום, מכנס הדובר הראשי (הדמיוני כמובן) סיפורי פולקלור שאסף סביבו במדור הגיהנום 1M שבו הוא שוכן. התצרף הגיהנומי של הספר מזכיר במבנהו את "מילון הכוזרים" מאת פאביץ', זהו מוקר-פולקלור, מיתולוגיה-דמיונית-מודרנית, מגרש משחקים במבנה של קובייה הונגרית. ניתן למצוא בין עמודי הספר אגדות, קטעי פרוזה, רשימות, שירים, מילון והכל בסגנון גורליק – קצר וקולע, ללא טיפת טרחנות, שעשוע המודע לעצמו.

ב-2012 ראה אור "גן החיות התנכ"י" סאטירה פנטסטית פרי עטה שיש לקוות שתורגם במהרה בימינו לעברית, יהיה זה אך טבעי. הספר כולו מתרחש כאן ועכשיו. כלומר... כאן... מתישהו. ב-2013 ראה אור "מדריך למטייל בישראל (לילדים בלבד!)", מדריך טיולים ברוסית הפונה לאלפי (ואולי יותר) הילדים שהגיעו, מגיעים ועוד יגיעו בליווי הוריהם לארץ הקודש. לינור כתבה בנוסף ספרי ילדים שזכו לקהל קוראים נאמן, ביניהם "מרטין לא בוכה" (מלווה באיורי המחברת), "אגתה חוזרת הביתה" וגרסאות מרעננות למעשיות המלך שלמה המוכרות. בימים אלה היא מרצה במכללה לכלכלה במוסקבה בקורס שהגתה ויזמה: "אופנה, תלבושת, אישיות: אדם ומלבושו בחלל

הציבורי". כמו כן היא משמשת עורכת ראשית של פרויקט האינטרנט "בוקניק" בשפה הרוסית, בית לספרות ולתרבות.

לינור גורליק היא תוצר מובהק של הספרות הרוסית הצעירה, הפוסט־סובייטית. הספרות בשפה הרוסית בימינו פורחת ומלבבת, קהל הכותבים מפותח ומתוחכם. דור הסופרים הנוכחי הספיק לשחוט את כל הפרות הקדושות של הספרות הרוסית ולהקימן לחיים בדמות עגל של זהב שבסופו של דבר גם אותו התחשק להם לטנף, להכתים, לעקוד, לשחוט, להתיר. זהו מעגל רצח האב הבריא של תרבות שמכירה בשורשיה, של מחברים ומחברות שיודעים לברוח הכי רחוק שיש, אבל יודעים לשוב ולהסתופף תחת כנפי האדרת של גוגול כשנעשה קר בחוץ. גם היום ממשיכה הספרות הרוסית לנהל שרשרת מכתבים בעלת היגיון פנימי.

מאז מהפכת האינטרנט וההגירה ההמונית לאחר נפילת ברה"מ התרחבה הכתיבה ברוסית ונעשתה חובקת עולם. העולם הווירטואלי מוצף באתרי ספרות ושירה המציעים קולות מגוונים של אנשים שלעתים קרובות מולדתם היחידה היא השפה, אנשים שנהנים (או סובלים) מדור־לשוניות ומכורי היתוך בדרגה כזו או אחרת של טמפרטורה. חלק מהכותבים המשפיעים בעולם זה חיים כאן, בקרבנו. מדובר בעולים מברה"מ אשר, עמכם הסליחה, המשיכו לכתוב בשפת אמם. מקצתם זוכים להצלחה כבירה בקרב קוראי הרוסית (דינה רובינא היא הבולטת שבהם, היא חיה בארץ באלמוניות ומוכרת מליוני עותקים ברוסיה. אבל יש שמות נוספים).

זהו פרסומה הראשון של לינור גורליק בעברית, ונקווה שבעקבותיו נזכה לראות את ספריה בשפת הקודש.

רועי חן

1. תרגומים עצמיים מרוסית

*

לאלכסנדר ברש

- איך אֶפְשֶׁר לְכַתֵּב שִׁירָה אַחֲרֵי ה־1 בִּיּוּלִי 1942?
אַחֲרֵי ה־6 בִּפְּרֻוֹאֶר 43? אַחֲרֵי ה־11 בְּסֶפְטֶמְבֶּר 1952?
איך אֶפְשֶׁר לְכַתֵּב שִׁירָה אַחֲרֵי ה־4 בְּמַאי 1917?
אַחֲרֵי אֻקְטוֹבֶר 1925? מֶרֶץ 1984?
איך אֶפְשֶׁר לְכַתֵּב שִׁירָה אַחֲרֵי ה־8 בְּמַאי 1959?
12 בְּנוֹבֶמְבֶּר 68? אַחֲרֵי ה־3 בְּדֶצֶמְבֶּר 79?

איך אפשר לכתב שירה אחרי ה-7 בחדש שעבר?
 אחרי יוני של השנה הקודמת? אחרי אוגוסט?
 אחרי יום חמישי הזה?
 אחרי מה שקרה היום ב-3?
 רק 31 בדצמבר 35 היה אולי עוד יותר גרוע,
 רק 5 באוקטובר 99 היה עוד יותר נוראי – וגם זה לא בטוח
 רק 10 במאי 1964. 4 בדצמבר 1959. או, נגיד,
 25 בנובמבר 27. או 26 בנובמבר.
 מישהו בטח נפל מסלם מתקפל בספריה עירונית,
 שבר את הגב, לעולם לא יוכל ללכת.
 מישהו בטח נפטר כשעשה טעות ופוצץ את עצמו
 יחד עם בני ערבה ב-3 בבקר.
 אצל מישהו רץ הילד לקנות לו גלידה
 שני בנינים מפה
 לא, אפלו בנין אחד
 לא, אפלו כאן, בבנין שלנו
 ולא חזר אף פעם.
 לא, חזר אחרי 21 שנים, ב-3 באוגוסט
 או אחרי שנה וחצי, ב-13 בנובמבר, ב-6 בערב.
 מת בשבעה בחדש שעבר.
 כתב שיר אחד, באמת גרוע.

*

פי חטאנו – לכן הצנחנו לתוך מצרים, –
 אל חולות שנוטפים שלהבות,
 אל המים שמסריחים מפחד,
 בלי להבדיל להם בין קרפדה לחפרית
 ובין שתרי הגחון לאדמי העינים.
 עשו, עשו, היכן הוא ארן אחינו,
 ארן אחינו מפלגה מספר שמונה?
 הארבה ירד על המשי של מצנחו הפתוח
 בן בכור לאמו הוא היה, סטוי ראשון לאשתו.

*

הנה סתו הגיע.
העלים הצהיבו.
צפורים החרישו.
והשחיר הדשא.

התיבש העשב.
התרוקן היער.
הנהר קפא לו.
דם עומד כפרנו.

החזר הפציע.
כל ענף בוער הוא.
אש עולה אמירה.
מה רוצים הם, רבקה, מה רוצים כגרמנית הם,
מה זה הם צורחים שם?

*

כל מה שהיינו אמוקסיצילין
עכשו הוא לורסידון, אחי;
כל מה שאנחנו אלטריפטן
עכשו למוטריג'ין, אהובי.
לא, אל תתפלל למלך אחר,
אל תבקש אשה שונה,
אל תדבר בשום לשונות,
אל פריקאט,
אל הלופר.

2. שירים בעברית

*

אחותו לאחיה את שתי האצבעות מלקקת,
אצבעות רטבות, שני דגים שעירים מעמקי השפלה הרותחת;
הם בפיה רבים מי מהם בשביל אמא ומי בשביל אבא –
פרושו מי ישרד ולמי מחכה אמבולנס כבן שמונה רגלים,
עם עיני לויתן השפלה הקפואה כעמקי אחינית מבהלת.
הוא אחיה זולל אחותו, אחותו החצי מבשלת
במיצים הסמיכים של חדר ילדים בן אלפים ועשר,
ממלא בשחרים שעירים בני כשבע קמיצות וזרת,
וקמיצה את קמיצה משיגה בלילות הקפואים
ואומרת לכל אחיותיה:
”תעצמו את עיניכן, דגי הקטנים, צללו עמקות אל החשך,
אלפיות הפתוחים של המשטחים לפנינו,
ותהיו להם אצבע ואמה, רבים עד הריר הרותח
כל עוד לילה כחל הבהובים מדמם חלומות משפלים של אמו ואביה,
חלומות לקוקים בשפלה שבין חרקוב לורשה;
את הדיסה הזאת שבשלה להם סבתא של סבתא
יצטרכו ללקק אחותו ואחיה עד יום מותם או אפלו
עד הבהוב אחרון של האור הכחל המילל באגרוף השמים”.

*

פרה פרה, אחי אחי:
אחי קטנטן, תקח אפרה,
אחי עצום, תקח כתומה –
וכך נטרף על כל השבע,
ועצמות לבננות –
דקות, שבירות, מלאות במח, –
נשאיר לארבע אחיותינו:
יכרסמו עד אור הבקר,

פָּרָה פָּרָה וְשָׁלַד שָׁלַד.
פָּרָה פָּרָה צְנוּמוֹת כְּשָׁלַד –
מָחַר יָבֹאוּ אֶכְרִים
מִלְאֵי תוֹדָה, תִּקְוָה וְשִׁבְחָה,
נוֹשָׁאִים כְּתָרֵי פְרָחִים וְסִטִּיקִים, –
וְהֵנָּה הֵם, הָאֶכְרִים,
וּבִידֵיהֶם קִלְשׁוֹנוֹת,
וְכָל מְעִיל פְרוּהָ אָפֵר
מֵרִיחַ שְׁלֵג דְּאִשְׁתְּקֵד.
הָרֵי רְזוּת רְזוּת הָיוּ,
הָרֵי פְרָעָה עֵצִים עֵינִים –
חֲכוּ, חֲכוּ עַד אֹרֶן הַבְּקָר,
אֵל תִּתְקַרְבוּ לְאֶחָיוֹתֵינוּ,
חֲכוּ, חֲכוּ, אֲנִי מִבְּטִיחַ
כִּי גַם תִּשְׁמַנְמְנוֹת שְׁלָנוּ
נִזְלַל אֶחָי וְאֶחָיוֹתֵינוּ
פָּרָה פָּרָה, לָאֵט לָאֵט.

*

אֵין כָּל מְלָה לְזֶה, עֲדִינָה –
לְמָה שְׁלֵמוֹלְדֵתְנוּ
נִסְגָּר בְּפֶתַח הַרְגָלִים
כְּשֵׁאתָ, אֲנִי וְשֵׁד יְדוּעַ
בֵּין הַשִּׁיחִים, פְּרָחִים וְצוּאָה
מְצָאֵנוּ אֶפְשָׁרוֹת אַחֲרָת.
כְּשֵׁאתָ, אֲנִי וְשֵׁד דִּירְבִּלַח
בְּנֵי שֵׁשֶׁת הַיָּמִים וּמִטָּה
שִׁחְקֵנוּ שְׁנֵי רוּפָאִים וְכִסְאָח
בֵּין צְבָרִים וְרָדִים וְכוֹשִׁים
בֵּין חֲלָצֵי מוֹלְדֵתְנוּ,
בְּכָה הַשֵּׁד כְּמוֹ יֶלֶד סְדוּמִי
גַם אַחֲרֵי הָאֶפִּידוֹרְל,
גַם אַחֲרֵי שְׁכָבֵר אֲמַרְנוּ:

"ההפרדה עברה בסדר",
 גם אחרי שכבר נסחנו
 ברב-מלים עברי לגמרי
 כי הוא חפשי לעוף, כפרה,
 לגיהנום, מואב או שבא, –
 בכין קטן פתח הצופצ'יק,
 גשש עם פקק בין הרגלים.
 מללנו כל ציוץ, עדינה,
 צריחה-צריחה אדם נקדנו –
 והנה היא, מולדתנו,
 שוכבת אטומת שפתים,
 ובבטנה צורחים שדינו –
 שדי מואב וכוש ושבא –
 ואין מלה לזה, עדינה,
 ואין זקפה לסטתוסקופים.

*

מי עלה על ירושלים
 ורוכב לכוון תפארת?
 מי את הגב העקום של רמלה
 מכוץ לו בין הרגלים,
 משתקשק עליו דאבונה
 וצורח שירי מולדת?
 כה זריזים הם היום, סוסינו,
 כה מפחיד מבריקות שניהם,
 כה מרשים הוא פאור בגדנו
 כאשר אוהדים אנחנו
 את אלה אשר שוברים צוארם
 כאן, בהיפודרום שלנו.